

ne res; un savi de la seva gran ciència i instint històric, el deixa últim de tots en la llarga llista, com un problema desesperat.

En el *DECat* VIII, 388b anticipo algunes meves idees:

«Que provingui, en una forma o altra, del ll. TĒMPLUM és una possibilitat més incerta que difícil de refutar completament; «però ben poc probable» (contra l'opinió d'AlcM), no tant per l'aparició d'una *r*, tot desapareixent la *l*, que ja és inexplicable, com pel timbre de la vocal, que fou *ɛ* tancada a diferència de la de TĒMPLUM, on segons el sistema fon. llatí solament *ɛ* era possible: tant la grafia *Trimplo* de 839, com la pron. *Tremp* amb oberta en la zona Cardener-Segre Mitjà (veg. supra), proven que el vocalisme etimològic hagué de ser *i*.¹

En tot cas s'imposa rebutjar, per merament absurda, la suposició d'un pretès diminutiu (AlcM) *TEMPLŪLUM, que ni existí ni es pogué crear mai: un dim. llatí, segons les normes històriques llatines, hauria estat *tempellum (< *templ-lo*); i en llatí vulgar tardà, on *-ulu* ja no creava, se n'hauria fet *templillum. D'altra banda, si costa de descartar la idea d'alguna connexió llatina és perquè *Tr-* no és inicial hispànica pre-indoeuropea: en ibèric *T-* + vocal no es troba gaire, i *Tr-* mai; en basc ni l'un ni l'altre. Doncs: pre-romà però indoeuropeu (o europeu, com sigui).

Hi dona peu el veïnatge dels NLL *Talarn*, *Segú*, *Segant*, *Sellemana*, cèltics; i dels *Carants* i *Seix*, sorotàptics, com ho han resultat ser, més que cèltics, *Salàs* i *Farmicó*; i *Mesull*, això mateix o cèltic. Tots ells tan pròxims.

Jo havia provat de salvar la possibilitat d'un origen cèltic. Segons l'apriori fonètic, una base versemblant fóra *TRÍMPORO amb dissimilacions divergents de la 2a. *-r-*, per una part, *Tremp*, eliminant-la, i per l'altra, canviant-la en *l*, d'on l'arcaic *Trimplo* i *trempli*, puix que aquest és el gentilici de la ciutat. Però, que a base d'això, es pogués encara conservar quelcom que pogués significar «temple» puix que fóra llaçant-se a conjectures audaces i sense suport.

L'estructura d'aqueixa base sembla realment indoeuropea puix que la inicial *TR-* és estranya a l'ibèric i al basc, i *-RO-* funciona sovint en indoeuropeu com element amplificador. Però ja la *-P-* fa inversemblant que vingui del cèltic, branca indoeuropea que emmudí radicalment totes les *P* (només tardanament tornaren a tenir-ne algunes de les llengües de la família), però les onades cèltiques foren, a Hispània, de data molt antiga. Doncs només resta versemblant un origen sorotàptic.

Si TRIMPO- és arrel pre-romana amb una amplificació *-RO* de tipus indoeuropeu corrent, per què no l'hem d'identificar amb un mot amplemunt difós en les llengües de la gran estirp: sànscr. *tr̥pāti* 's'atipa, s'assacia' repetida amb la mateixa nasal en les llengües irànies: avèstic *ərəfāda-* adj. 'tip, satisfet', «aüsreichend versehen» (< TRAMPHTA-) i *orf* s. n. 'satisfacció, saturació': Pokorny (*IEW*, 1077.8), Reichelt (*Awestisches Elgem-buch*, § 50 i p. 454), Mayrhofer (*Altindisches*

Etym. Wb. I, 523).

És una mateixa arrel que la que s'estén des del sànscrit fins al grec, el balto-eslau, i fins el germànic, sinó la nasal només es constata en indoïrani, però també existeix sense nasal: scr. *tr̥pnóti*, persa *tulj*; és la del gr. *τέρπομαι* 'gaudeixo', *τέρπω* 'assacio', *τέρπις* 'satisfacció', lituà i letó *tarpa* 'prosperitat, creïença', prussia ant. *enterpon* 'profitós' (Vasmer, *Russisches Etym. Wb.* III, 125-6; Trautmann, *Balto-slav. Wb.*, 514) i fins sembla que el grup germànic del gòtic *ǥarban*, ags. i alt-al. ant. *dürfen*, se n'esbranchà, passant de 'trobar satisfacció' a 'necessitar'.

Bé podríem, doncs, admetre que la variant TRIMPEXISTIRIA també (no en cèltic, que hi hauria emmudit la *-P-*) en el lèxic dels sorotàptes, que, segons les múltiples proves de Pokorny, i les que hi he afegit jo, tenia tant de comú amb les llengües indoeuropees orientals i amb el bàltic.

Hi ha, doncs, base per admetre que el deriv. TRIMPO-RO- hauria designat un paratge fèrtil i ben regat, com ho és palesament la rodalia de Tremp, en contrast amb l'aspre serrat del cèltic *Talarn* i amb la vall eixuta de l'ibèric *Orcau*. Madoz, tan coneixedor del terreny, i més de *Tremp*, d'on era diputat a Corts, no para de repetir la utilitat del «torrente o barranco», que ell anomena *Riu-Tremp*, al Nord de la vila.

Vejam, però, si hi ha altres orígens possibles.

Reparant jo en un mot TRINQUOS (*DECat* VIII, 767 b22 i 767.13) llegit en dues inscrs. imperials: una a Anatòlia i l'altra a Sevilla, que se suposa designar un gladiador, derivada del cèlt. *TRINCARE, ètimon del nostre *trencar* (i tenint en compte que labio-velar indoeur. *kʷ*, i alguna altra combinació antiga *kʷ*, donen *p* en gallo-britònic ex. *epo* 'cavall'), preguntava si podríem deduir-ne un hispano-cèltic TRIMPO-, base del nostre NL: difícil ja per la indicada raó cronològica, més escèpticament ho hem de mirar encara per la flaqueja d'aqueix *Trinquos*; i perquè, havent de ser una formació sufixal secundària en *-uo*, és dubtós que la secundària combinació de *k + u* pogués donar *-P-*.

No oblidem uns parònim antics a Andalusia que li assenyalàvem en *Top. Hesp.*, 610: «*Tempul*, a unos 40 k. de Jerez de la Frontera (Cádiz)², y *Templur* era en 1310 un castillo del rey de Granada, sitiado cuatro veces por el infante Don Pedro (*BABL* II, 473); luego no puede ser el *Tempul* de Jerez, pero sí un lugar homónimo». Però costa de creure que això pugui venir del ll. TEMPLORUM: d'una banda perquè els genitius plurals en *-orum* han deixat poc rastre romànic, ni en toponímia; i d'altra banda, el duplicat *-pul/-plur* s'assembla tant amb el nostre *-plo/-poli*, que potser també hi hagué allà un altre representant de la base pre-romana *TRIMPORO: altre parent llunyà del nostre *Tremp*?

Vegem-ne ara uns homònims catalans, que mirem amb més confiança, assentant-se en terra nostra i del mateix substrat. 1) *Conca de Tremps*, a l'alt Conflent, al capdamunt de la vall de Prats de Balaguer (l'agre. de Fontpedrosa). CATorras (*Pir. Cat.* III, 181), prop dels estanys de *Carança*, altre nom d'origen sorotàptic.